

KANSAINVÄLISYYSKASVATUSHANKE

KÄSINUKET KERTOVAT - LASTEN TARINOITA AFRIKASTA

Afrikassa viihteen nälkä tyydytetään perheiden yhteisillä tuokioilla satuja ja tarinoita kertoen. Kodeissa ei ole televisiota tai tietokonetta - ei yleensä edes sähköä. Vanhukset ovat tarinankerronnan mestareita, mutta myös lapset kertovat ja keksivät uusia tarinoita kuulemiansa kertomusten innoittamina.

Satujen myötä moraalikäsitukset – tieto siitä, mikä on oikein, mikä väärin ja miksi – siirtyvät sukupolvelta toiselle. Kertomusten lopussa pohditaan tarinan opetusta. Myös monissa tämän kirjan kertomuksissa on opetus, jonka pohtimisen myötä tarinan sisältö on helpompi muistaa.

Kirjan tarinat ovat afrikkalaisten lasten keksimiä. Satujen sisältö tuttuine eläinhahmoineen kertoo vahvasta tarinankerronnan perinteestä, joka edelleen elää ja uudistuu sukupolvien myötä. Monissa tarinoissa käsitellään kuolemaa, joka afrikkalaisessa kulttuurissa koetaan luonnollisempaan osana arkipäivää, kuin mihin me länsimaissa olemme tottuneet.

Tämän oppaan testausvaiheessa muutamat ammattikasvattajat kokivat tarinoiden sisällön jopa liiankin pelottavana. Se, ovatko afrikkalaisten lasten tarinat liian pelottavia, vai olemmeko ehkä itse menettäneet kykyämme kohdata kuolema luonnollisena osana elämän kiertokulkua, jää jokaisen kasvattajan arvioitavaksi omalta kohdaltaan.

Me Suomen UFF -yhdistyksessä ja Mikkelin kehitysmaayhdistyksessä halusimme tuoda afrikkalaisen tarinankerronnan perinteen myös suomalaisten lasten ulottuville sellaisenaan. Projekti on saanut Suomen ulkoasiainministeriön tiedotustukea.

Opasta käytettäessä tarkoituksena on kokea tarina ensin kuunnellen ja esittää se sen jälkeen nukketeatterina vapaasti tarinan innoittamana. Nukketeatteriesityksen ei tarvitse sanasta sanaan noudattaa kuultua tarinaa, vaan esittäjät luovat esityksensä kuulemansa pohjalta. Aivan kuten Afrikassakin lapset kertovat uudelleen ja muokkaavat kuulemiaan tarinoita, jotakuinkin noudatellen alkuperäisen tarinan juonta.

Esitysrukkeina voidaan käyttää jo olemassa olevia käsinukkeja ja pehmoleluja tai nuket voi valmistaa tämän kirjan ohjeiden mukaan kierrätysmateriaaleista tai pahvista.

Aikaa vievin ja vaikein, mutta varmasti myös palkitsevin vaihtoehto on nukkien valmistaminen kierrätysmateriaaleista ryhmässä lasten kanssa. Samalla voidaan antaa lapsille näkökulma kierrätykseen ja löytää yhdessä vanhasta materiaalista hauskoja ja yllättäviä uusia ulottuvuuksia. Mosambikissa ja Keniassa lelut tehdäänkin yleensä itse, eikä uusia materiaaleja ole saatavilla.

Riemukkaita nukketeatterihetkiä!

Birgit Nevala
viestinnän ja kehitysyhteistyön päällikkö
UFF, U-landshjälp från Folk till Folk i Finland rf

JOHDANTO

Tähän oppaaseen on koottu lasten kirjoittamia tarinoita Mosambikin Chimoioista ja Kenian Nairobista Kiberan slummialueelta. Näissä kaupungeissa on Suomen UFF-yhdistyksen ja Mikkelin kehitysmaayhdistyksen kehityshankkeita. UFF tukee Chimoiossa katulapsikoulua, joka tarjoaa vähäosaisille lapsille peruskoulutusta. Mikkelin kehitysmaayhdistys auttaa Nairobissa slummilapsia.

Tarinoissa seikkaileville hahmoille on tehty yksinkertaisten käsinukkien askarteluohjeet ja mallipiirroksiset. Nuket on suunniteltu niin, että pienikin lapsi voi aikuisen ohjauksella ne askarrella. Materiaalina on käytetty mm. parittomia villasukkia, nukkaantuneen sukkahousun lahkeita, pieneksi jääneen paidan hihaa – joka kodista löytyvää kierrätystavaraa. Oppaan takasivulla on lisäksi kaavat paperista tai pahvista leikattavia hahmoja varten.

Mitä pienempien lasten kanssa nukketeatteria on tarkoitus tehdä, sitä helpompi nukkien valmistustapa on syytä valita, vaikka oppaan kuvat houkuttavatkin viehättävien kierrätysahmojen askarteluun.

Tarinoiden ja nukketeatterin kautta tuodaan lasten todellisuutta kehitysmaassa tutuksi pienelle lapselle Suomessa. Toimintaoppaan on tarkoitus rohkaista päiväkoteja ja ala-asteita kertomaan erilaisten kulttuurien ja elinolojen vaikutuksesta lasten elämään. Aiheen käsittely tapahtuu lasten omalla kielellä ja lapsille läheisten teemojen ympärillä.

OPETTAJAN OHJEET

Lukekaa muutama tarina ja valitkaa yhdessä mieluisin nukketeatterileikkiä varten. Nukketeatterileikin voi toteuttaa askartelemalla tarinan sankarit kierrätysmateriaaleista, kuten villasukista, paidan hihoista, sukkahousun lahkeesta. Teatteriesityksen voi toteuttaa nopeammin leikkaamalla hahmot pahvista. Kun nuket ovat valmiita, kuunnellaan tarinat vielä kerran.

Seuraavaksi lapset esittävät tarinat kuultujen kertomusten pohjalta. Estradiksi voi virittää kankaan tai nuket voivat esiintyä vaikka sohvan selkänojan takaa. Esityksen ei tarvitse noudattaa tarinan kulkua sanasta sanaan, vaan lapset voivat hyvin antaa mielikuvituksensa lentää. Esityksen pohjana on lasten ymmärrys ja mielikuva tarinan todellisuudesta, jonka he siirtävät omaan teatteriesitykseensä.

UFF avaa [www-sivuilleen](http://www.sivuilleen) nukketeatteriosion. Sivulla on lisää tarinoita Afrikasta, sekä kuvia ja kokemuksia oppaan käytöstä. Toivomme useiden koulujen ja päiväkotien tallentavan lasten esitykset ja lähettävän tallenteet UFF:lle. Parin minuutin videonpätkä tai muutama valokuva ovat enemmän kuin tervetulleita.

Materiaalin voi lähettää osoitteeseen info@uff.fi. Muiden lähettämiä kuvia ja videoita pääsee katselemaan osoitteessa www.uff.fi.

MISTÄ TARINAT TULEVAT

Kenia

Kenia sijaitsee päiväntasaajalla Afrikan itärannikolla. Aurinko porottaa siellä kohtisuoraan taivaalta. Keniassa voi nähdä täydellisen paratiisin upeine maisemineen, mutta myös äärimmäisen köyhyyden. Ongelmia ovat esimerkiksi puhtaan veden puute, sairauksien vuoksi orvoiksi jääneet lapset sekä aliravitsemus. Useimmat kenialaiset asuvat maaseudulla viljellen maata ja hoitaen karjaa.

Kibera on Nairobin ja koko Afrikan suurin slummi. Slummit ovat suurkaupunkien laitamilla sijaitsevia rappeutuneita ja huonolaatuisia asuinalueita, joissa asuu köyhiä ihmisiä. Suurin osa Kiberan asunnoista on yhden huoneen muta- tai peltihökkeleitä, joissa asuu koko perhe. Juoksevaa vettä ja viemäriä ei ole. Kiberan slummi on jakautunut yli kymmeneen kylään, ja tähän kirjaan valitut kenialaiset sadut tulevat Mashimonin kylästä. Kylässä on paljon orpoja ja heitteille jätettyjä lapsia, ja vain joka neljäs lapsi käy koulua.

Mikkelin Kehitysmaayhdistyksen slummiprojekti tukee kenialaisen Drug Fighters and Counselling for Young Generation -järjestön tekemää työtä Kiberassa. Järjestöllä on toimintakeskus, jossa ylläpidetään epävirallista koulua lapsille. Keskuksessa käy tällä hetkellä lähes 200 iältään 1-14-vuotiasta lasta saamassa opetusta, ravitsemusta ja hoivaa.

Edward, 12 vuotta, kertoo:

Minä olen Edward ja käyn neljättä luokkaa koulua Drug Fighters Centre -nimisessä peruskoulussa. Olen syntynyt vuonna 1995 eli olen nyt 12-vuotias. Minun perheeni käy töissä Nairobin Estaten kaupunginosassa, mutta asumme Kiberan slummissa Mashimonin kylässä.

Perheeseeni kuuluu minun lisäksi äiti nimeltään Rose, isä nimeltään Joseph, sisko, veli, Patrick-setä ja Jane-täti. Meitä on siis seitsemän. Äitini ja isäni aikovat ostaa minulle kengät ja koulupuvun sekä englannin kielen harjoituskirjan. Minä tykkään opiskella englantia ja erityisesti tehdä tehtäviä.

Parhaan ystäväni nimi on Kevin. Onneksi äiti antaa aikaa leikkiä Kevinin kanssa. Välillä teemme tietysti molemmat kotitöitäkin.

Mosambik

Mosambik sijaitsee Intian valtameren rannalla Afrikan itärannikolla. Mosambikissa on trooppinen ilmasto. Sadekausi kestää marraskuusta maaliskuuhun. Heinäkuusta syyskuuhun on kylmempää ja kuivempaa. 20-miljoonaisesta väestöstä suurin osa saa elantonsa maanviljelyksestä. Mosambik on yksi maailman köyhimmistä valtioista. Ongelmia aiheuttavat myös tartuntataudit, joiden syynä on usein huono hygienia sekä puhtaan veden ja käymälöiden puute. Hyviä uutisiakin on saatu: köyhyydessä elävien osuus on pienentynyt, lapsikuolleisuus vähentynyt, suurin osa lapsista aloittaa koulunkäynnin ja puhdasta vettä on yhä useampien saatavilla.

Chimoion kaupunki sijaitsee sisämaassa, Mosambikin keskiosassa. Kaupungissa asuu noin 180 000 ihmistä. Suomen UFF-yhdistyksen tukema Chimoion katulapsikoulu tarjoaa 8 – 20-vuotiaille lapsille ja nuorille peruskouluopetusta. Suurin osa lapsista on orpoja tai he tulevat hyvin köyhistä perheistä. Peruskoulutuksen lisäksi lapsille ja nuorille opetetaan mm. puunveistoa, huonekalujen tekoa, puiden istutusta, ompelua ja kirjailua – taitoja, joista on lapsille myöhemmin hyötyä toimeentuloa hankkiessa.

Julinha, 13 vuotta, kertoo:

Nimeni on Julinha. Olen 13-vuotias tyttö. Minulla on kolme sisarta ja asun isovanhempieni kanssa. Vanhempani ovat kuolleet. Asun savesta tehdyssä talossa Nhamatsanen alueella Chimoiossa.

Herään joka aamu viideltä. Ensimmäiseksi lakaisen pihan ja pesen astiat. Sitten haen kaivolta kylpyvettä, peseydyn ja pesen myös hampaat. Seuraavaksi kerään koulukirjat kokoon, pukeudun koulupukuun ja lähdän kouluun.

Koulu alkaa puoli kahdeksalta. Käyn viidettä luokkaa ja lempiaineeni on portugali. Saan koulussa lounaan. Pidän erityisesti perunoista ja leivästä. Isona haluaisin olla kodinhoitaja, pestä vaatteita ja tiskata ja auttaa muita.

Menen suoraan koulun jälkeen kotiin, teen läksyt ja autan kotitöissä. En ehdi pelata pelejä, mutta pitäisin kyllä lentopallosta. Illalla, kun perheen kotityöt on tehty, teemme ruokaa. Syömme leipää ja maissipuuroa kalan ja joskus lihan kanssa. Menen nukkumaan iltaisin seitsemältä.